

РАБОТНИКЪ

(LE TRAVAILLEUR)

ОРГАНЪ НА БЪЛГАРСКАТА СОЦИАЛЪ-ДЕМОКРАТИЧЕСКА ПАРТИЯ.

ЦѢНА:

3 мѣс. 1 л. 25 ст., 6 м. 2. 50, 1 г. 5 л.

Въ странство: 7 лева.

Абонамента се предплаща.

10 стотинки всѣки номеръ

ВСИЧКО, ЩО СЕ ОТНАСЯ ДО ВѢСТНИКА, СЕ ИСПРАЩА

ДО РЕДАКТОРА *И. ХР. ГАБРОВСКИ*.

ТЪРНОВО.

АБОНИРАНИЕТО СТАВА:

Търново, у редактора

и въ печатницата „Работникъ“

МАНИФЕСТЪ

КЪМЪ БЪЛГАРСКОТО РАБОТНО НАСЕЛЕНИЕ.

ГРАЖДАНИ—ИЗБИРАТЕЛИ,

На 5-ий Септемврий вий сте повикани да изберете съвѣтници за въ градскитѣ съвѣти, въ рѣцѣтъ на които ще повѣрите най-близкитѣ си интереси — управлението и уреждането на градскитѣ си работи.

Има ли нужда да ви напомняме важността на тия избори? Тѣ сѣ да ви казваме то колко сте вий заинтересовани да вземете участие въ тѣхъ? Както всѣкога, тѣй и сега, отъ резултатитѣ на изборитѣ, отъ това, какви хора ще испратите вий въ градскитѣ съвѣти да представляватъ, ръководятъ и зацѣпаватъ вашитѣ интереси, да пазятъ вашитѣ права, отъ това ще зависи всичко. Тѣкмо на три години вий ще повѣрите общинската властъ въ рѣцѣтъ на новитѣ си избраници! Презъ това време тѣ ще ви налагатъ градскитѣ данъци; тѣ ще уреждатъ училищата, въ които се възпитаватъ вашитѣ дѣца; тѣ ще се грижатъ за чистението и оздравлението на градоветѣ; тѣ ще правятъ закони, на които ще се подчинявате. Отъ тѣхъ ще очакватъ покровителство и защита сиромаситѣ, притѣсенитѣ, нѣмошнитѣ и природно неспособнитѣ за работа.

Велико е назначението на градскитѣ съвѣти! Тѣ сѣ вашитѣ мѣстни Народни Събрания.

Но каква полза сте вий извели отъ тѣхъ, какво добро сте видѣли отъ градскитѣ си съвѣтници отъ освобождението насамъ?! Направиха ли ва тѣ по-здрави, по-сити, по-образовани, по-свободни и по-доволни въ живота? Не! Тѣ ни най-малко не сѣ оправдали надѣждитѣ, които вий сте възлагали на тѣхъ: освѣтъ кражби и злоупотрѣбления, произволи и притѣсения вий не сте видѣли друго нищо. Има ли нужда да ви напомняме за кражбитѣ, които се откриха въ нѣкой кметства? Кой не е чувалъ за злоупотрѣбленията на падналото Пловдивско кметство? Кой не знай за кражбитѣ на бившия Русенски градски съвѣтъ? Кой не помни защо се растурия градскиятъ съвѣтъ въ Габрово и се назначи временна коммисия? Та само това ли е? Колко злоупотрѣбления и произволи стоятъ още потулени и неизвѣстни рамъ и чакатъ своето изслѣдване? Може ли нѣкой да се съмнява, че ако единъ день се направи разслѣдване на градскитѣ съвѣти не ще се открие една *Панама* много по-голяма отъ французската?

Ний социалиститѣ ни най-малко се съмняваме въ това. Защото ний знаемъ, че до сега вий сте избирали хора, които сѣ нѣмали при-сърдце интереситѣ на работното население; хора, които сѣ си служили съ градския бюджетъ, който се взема отъ вашия гърбъ, не за да улеснятъ живота и поминѣка ви, а за свое лично обогатяване, за всѣкакви гонявки и поертѣщания; хора, които сѣ си служили съ градската общинска властъ не за да пазятъ живота, свободата и благосъстоянието ви, а за да ви мхчатъ, заиратъ, истезаватъ, когато сте се противили на тѣхнитѣ прищевки.

РАБОТНИЦИ.

Вий работите до изнемощяване на силитѣ си и създавате венчки богатства, съ които днесъ сѣ препълнени кѣшитѣ и дугенитѣ на капиталиститѣ, но не вий се ползвате отъ тѣхъ. Вий ходите гладни, дрипави, боси и болни, живѣйте въ най-лоши жилища, кисните въ най-голямо невѣжество и сте жертва на всѣкитѣ общественни несправди. Вий си проливате кръвта за да пазите оголеното и ограбено отъ богатнитѣ отечество; вий сѣ трудитѣ си поддържате войската, полицията и всѣкитѣ чиновници на държавата, а за васъ до сега нищо не е направено. Вашитѣ дѣца оставатъ неукни, умираатъ отъ болѣсти, защото досегашнитѣ ви градски съвѣтници не сѣ искали да направятъ безплатни училищни трапезарии и общински аптеки. Искате ли и за напредъ да се продължава това положение на работитѣ? Ако искате — избирайте пакъ сѣшитѣ хора за свои градски съвѣтници — капиталиститѣ. Тѣ сѣ единикитѣ ваши врагове. Вий нѣмате по-голями противници отъ класата на капиталиститѣ. И борбата, която вашитѣ съзнателни другари, социалиститѣ, водятъ по всѣкитѣ краища на свѣта, има една обща цѣль — да се взематъ орджията на производството — машинитѣ, фабриктѣ, желѣзницитѣ и всѣко, което служи за производство, размѣна и наслаждение — отъ рѣцѣтъ на капиталиститѣ и да се предадатъ въ рѣцѣтъ на народа, производителя на всѣчки богатства. Господари на орджията, вий ставате господари на себе си, на положението си, на живота си. А пъкъ ако искате да се тури край на кражбитѣ, злоупотрѣбленията и да се освободите отъ това робско положение, то вий ще гласувате за социалиститѣ. Тѣ сѣ вашитѣ искрени защитници. Тѣ се борятъ за правото на работничитѣ, искатъ освобождението на сиромаситѣ. Гласувайте за тѣхъ!

ДРЕВНИ ЗАНАЯТЧИИ И ДРЕВНИ ТЪРГОВЦИ.

Васъ ви съспива усилената конкуренция на голѣмитѣ капиталисти; васъ ви смазватъ голѣмитѣ данъци и върхнини, които ви налага държавата и общината. Вий пропадате и за васъ никой се не грижи. Държавата и общината помагатъ само на голѣмитѣ търговци и предприемачи — на богатнитѣ да ставатъ още по-богати, като имъ дава всѣкакви привилегии, като имъ дава всѣчки тѣгове и предприятия. Вашитѣ досегашни съвѣтници сѣ се грижили само за обогатяването и добруването на нѣколцина богаташи, голѣмци. За тѣхъ тѣ сѣ биле майка, а за васъ машиха. Вий сте обложени съ голѣми патенти и тѣжки октроа, които подкупаватъ съществуването ви като дребни самостоятелни граждани. Вий сте осждени отъ самото развитие на обществото да пропадните и да влезните въ редовете на работничитѣ. Вашето спасение е въ социализма.

Искате ли да се премахнатъ кражбитѣ и злоупотрѣбленията, да се расхвърлятъ общественитѣ тѣгоби споредъ приходитѣ, да се учатъ дѣцата ви, да ви се помогне да се сдружите, да живѣете по-добъръ животъ и да работите свободно, тогава гласувайте за кандидатитѣ на социалъ-демократическата партия.

ГРАЖДАНИ,

Отъ освобождението насамъ държавната властъ у насъ е минала презъ рѣцѣтъ на всѣчки партии. Васъ ви управляваха консерва-

торитѣ въ времето на пълномощията, управляваха ви и разнитѣ дѣла на народно-либералната партия. Както единѣ и други, вѣтъ ги избрали, вѣтъ съзнателно или безсъзнателно, мълчаливо или явно сте имѣ повѣрвали сѣдбата си въ тѣхнитѣ рѣшѣ. Тѣ издѣ цѣлъ редъ закони и направиха разни измѣненія въ държавното устройство. Но всички тия закони и измѣненія сѣ въ интереса само напната богата класа. Отъ всички създадени преобразуванія и подобрѣния днесъ се ползватъ само капиталистичѣ и разнитѣ голѣми. Отъ денъ на денъ осиромашаватъ и ставатъ роби на вътрѣшния и външния капиталъ. Вашата свобода ни най-малко не е гарантирана. Общинскитѣ съвѣтници сѣ служили въ рѣшѣта на разнитѣ правителства като сѣдство за прокарване на най-реакционнитѣ мѣрки. Съ помощта на вашитѣ съвѣтници се правятъ законодателнитѣ избори въ полза на властующата партия, ограничаватъ се правата ви, тѣ сѣ интереситѣ ви и самоуправлението ви. Въ повечето градове вѣтъ сте изложени на произволитѣ на разни чардафоновци, които еднакви върлуватъ въ тѣхъ като необуздани сѣдственѣковни феодали.

Време е да турите край на тия произволи, време е да се пречистятъ общинитѣ отъ позорнитѣ нѣтна на вашитѣ съвѣтници пѣционери, време е да се издигнатъ градскитѣ общински съвѣти на висотата, която имѣ подобава, като сѣужители на вашитѣ интереси, ваши защитници противъ всички произволи. Вѣтъ трѣба да понескатъ строга смѣтка отъ ония, които до сега сѣ царували въ общинитѣ. И вѣтъ можите да направите това като гласувате за кандидатитѣ на социалъ-демократическата партия. Не забравяйте, че никоя друга партия не е заинтересована да ви избави отъ злинитѣ, които ви притискатъ, защото другитѣ партии не можѣ да живѣятъ, ако не ви държатъ въ подчинение.

Ний не искаме да сваляме желѣзния ви хумотъ и да ви натрапимъ дървенія, както ви обѣщаватъ другитѣ партии. — Не! Ний сѣ противъ самото робство и угнѣтение. Ние искаме благодѣйствието на всички. Ето нашата

ГРАДСКО-ОБЩИНСКА ПРОГРАММА

Чл. 1. Възстановление на заграбенитѣ или отчужденитѣ общински имоти.

Чл. 2. Устройство на безплатни болници съ пужния медицински съставъ и аптеки, които да даватъ безплатни лѣкове бѣднитѣ.

Чл. 3. Обществено освѣтляване, причиставане и оздравяване на града.

Чл. 4. Устройство на безплатни обществени перални, бани и благотворителни заведения за слѣпи, нѣми, сакасти и дѣ.

Чл. 5. Да се устройатъ родилни домове и прибѣжища за старцитѣ и неспособнитѣ вече за работа.

Чл. 6. Да се узакони осемъ часовия работенъ денъ въ всички общински постройкѣ (пѣтища, сгради и др.), като имѣ опредѣли най-малката заплата, която работницитѣ трѣба да получаватъ на денъ.

Чл. 7. Общинитѣ се задлѣжаватъ да не даватъ предприятіята си на наематели, а сами да ги изпълняватъ или да даватъ на сдружени работници.

Чл. 8. Да се освободятъ отъ октрса необходимитѣ сѣдства за живѣние. Премахване на серги-парасж, барьера, канѣ парасж, кан-парасж и др.

Чл. 9. Да се устройатъ училищни трапезагии гдѣто дѣцата на бѣднитѣ ще получаватъ съ най-малка заплата или съвѣтно безплатно обѣдъ между сутрешнитѣ и вечер. урѣци и да имѣ се раздаватъ обуца и дрѣжки 2 пѣти въ годината (въ началото зимата и въ началото на лѣтото) и още да имѣ се даватъ учебни пособия.

Чл. 10. Безплатни забавачници за първоначалното отглеждане и развитие на дѣцата.

Чл. 11. Общинския съвѣтъ трѣба да дава отчетъ за приходитѣ и расходитѣ си чрезъ обявление по улицитѣ или чрезъ общински вѣстникъ.

Чл. 12. Общинския съвѣтъ трѣба да устройва безплатни читалища и библиотеки за работницитѣ.

Чл. 13. Общината не можѣ да отпуща никакви сумми за пиршества и разни безполезни расходи.

Чл. 14. Премахването на всички закони, които пречатъ на самостоятелността и благоустройството на общинскитѣ съвѣти.

Тѣзи сѣ исканията на Българската социалъ-демократическа партия за градскитѣ съвѣти. Ето подобрѣнията, които ще направятъ нашитѣ кандидати щомъ влѣгатъ въ градскитѣ съвѣти. Никоя друга партия не излиза съ такива точни и ясни искания предъ васъ, защото никоя друга буржуазна партия нѣма смѣлостта да се представи такава каквато си е. — да се признае, че е защитница на експлоататоритѣ. Всичкитѣ други партии пишѣтъ и говорятъ за името на народа, но само социалистическата работи за народа. Мѣстото на всичкитѣ угнетѣни, приелѣдвани и млчени е подъ знамето на международния социализмъ, а не подъ всевъзможнитѣ знамена на политическитѣ парлатѣ и пародни грабителѣ.

Ний казимъ всичкитѣ граждани, които сѣ разбрали своитѣ истински интереси, да гласуватъ за кандидатитѣ на Българската социалъ-демократическа партия.

Напредъ къмъ избирателнитѣ кутии!

Да живѣи международний социализмъ!

Да живѣи классовата борба на работницитѣ!

гр. Търново,
28 Августъ 1893 г.

Общия съвѣтъ на Българската
Социалъ-демократическа партия:

Д. Благоевъ
Н. Хр. Габровски
Д. Георгиевъ
Г. Георгиевъ
Т. Постомпировъ
М. Бойчиновъ (градски съвѣтникъ)

РАПОРТЪ

НА

Българската Социалъ-демократическа Партия

представенъ на

Международния работнически-социалистич. Конгресъ

въ Цюрихъ презъ 1893 г.

(продължение)

Политическото освобождение на България развѣрза напълно всичкитѣ общественно-економически сили, косто въ сѣщностъ означаваше въвеждане на паричното и стоковото производство и на частната собственостъ. Буржуазията, която вече бѣше се образувала още при турското владичество, стана изведиждъ на чело и тогава се захвана тържеството на капиталѣтъ, който още бѣше младъ. Турското правителство отдавна ни освободи отъ дворянството и слѣдъ освобождението отъ тази освободителка, буржуазията стана господаръ на всичко въ страната.

Отдавна време на Балканитѣ бѣше се развила домашна тъкачна индустрия. Турското правителство бѣше основало и една тъкачна фабрика въ Сливенъ за своитѣ нужди. Слѣдъ освобождението числото на фабрикитѣ се уголъми въ едно извѣредно кѣсо време. Но съ основаването на всѣма една фабрика се отнемаше прехраната на хиляди рѣчни произво-

дители. Вече въ първитѣ пѣколко години се явиха слѣдствията на машинната индустрия: цвѣтущата домашна дребна индустрия, постоянно се съсипва отъ конкуренцията; прежнитѣ самостоятелни занаятчии и дребни производители се обръщатъ въ пролетарии и сѣ принудени да отиватъ да работятъ въ фабрикитѣ. Въ Сливенъ, Сопотъ, Карлово, градове, които индустриално бѣха твърдъ много развити, се възбунтуваха, се опълчиха противъ машинната индустрия, въ което въстание взеха участие и женитѣ, на които машинитѣ отнемаха занаятието имъ съ което се прехранваха. Но както навѣждѣ при извѣстни условия, тѣй и у насъ, нищо не може да сѣрѣ побѣдоносното шествие на капитализма въ неговата съвременна форма — машинната индустрия. Фабрикитѣ безпрестанно се увеличаватъ, а най вече, слѣдъ съединението на Источна-Румелия, съединение, косто бѣше слѣдствие отъ неестественното раздѣление на българския народъ. Граница между сѣверна България и Источна-Румелия бѣше Балканѣтъ, изобицо индустриално най-развитата частъ на България. Митинцитѣ, които се турѣха между дѣйтѣ части на България предизвикаха съединението. Географическото положение на България, като пътъ на европейскитѣ стоки въ Истокъ, много способствуваше при туй, щото желѣзнопѣжната мѣрка почна да се уголъмява. Постройкитѣ за тази цѣль слѣдѣваха безпрестанно въ пѣколко години. Напоследѣтъ захващатъ направата на най-големата

централна желѣзница: Шуменъ, — Търново, — София. Въ послѣднитѣ години почна да се обработва минералната индустрия, главно каменновъгленната. Всичкитѣ рудници при Перникъ преди единѣтъсѣдмѣ съединена съ София съ една желѣзница. Нѣ пужда да се спомѣнува, че занаятчинѣтъ при условия повече и повече се пролетаризиратъ.

Тука му е мѣстото да се изобрази положението на фабричинѣтъ работници и работнички. Какъто вече, че нашия младъ капиталъ сега презае най-добрия си животъ. Правителството, което презъ първитѣ години на политическата самостоятелностъ на България, енергично защитаваеше интереситѣ на дребнитѣ собственици, сега напълно съ тѣ и душа служи на интереситѣ на капиталистичѣтъ представителитѣ на капиталистическото производство.

Концессии връхъ концессии сѣ дадени различнитѣ капиталисти: концессията напѣр, консервирането на риби, концессията на акционерното дружество за направението на една хѣтийна фабрика, концессия на фабриката за червѣ, въсьтъ т. н. и т. н. Правителството не се съпредѣ никакви разноски за индустрията. Рѣшѣ законѣ за покровителство на индустрията сѣ дѣни. Даже пѣщо повече! Голѣми суми отъ пѣхѣ въ гърлото на ненаситния капиталъ, правителството е отпуснало 150,000 лева на акционерно фабрикантско дружество въ Габрово, на което фабриката бѣше изгорѣла въ 1886

ГРАДСКИ СЪВЪТИ

Единъ социалистически градски съветъ ще направи въ общината много голѣми измѣнения. Обаче, една отъ най-първитѣ му грижи ще бѣде да уреди училищното дѣло така, щото да могатъ да се ползватъ отъ него всички, а най-вече бѣдното работническо население.

Цѣльта на социализма е да даде на всички човѣци равни права и равни задължения. Това ще рече, всѣки да може напълно да развива своитѣ способности въ едно занятие, което той избира споредъ наклонноститѣ си.

Днесъ е тъкмо обратното. Днесъ мнозина се залавятъ за занятия, които не отговарятъ нито на способноститѣ имъ, нито на наклонността имъ. При туй най-голѣмата частъ отъ дѣцата не получаватъ нужното образование. Понечето отъ дѣцата напуцатъ училището отъ второ или трето отдѣление и се залавятъ за пѣвакѣвъ занаятъ. И колкото по-пнатѣтъ отиваме, толкова по-малко дѣца могатъ да получатъ едно достатъчно или пълно образование.

Причината на това е сиромашията, която отъ година на година се уголѣмива. Най-голѣмата частъ отъ дѣцата се раждатъ бѣдни. А днесъ сѣ порѣдни и порѣдни ставатъ случаитѣ, щото единъ човѣкъ, роденъ бѣденъ, да стане богатъ. Роденитѣ сиромаси си умиратъ още по-сиромаси.

Отъ това неравенството, което съществува между хората, се уголѣмива повече и повече. За изравнение на неравенството между хората може да помогне и училището, ако то бѣде наредено, както трѣбва.

Въ България първоначалното учение е задължително. Но това задължение има само черно на сѣло. Сѣ повече и повече дѣца не могатъ отъ сиромашия да довършатъ първоначалното учение. Сѣ повече родители биватъ принудени отъ сиромашията да взиматъ дѣцата си отъ второ и трето отдѣление и ги даватъ на работа, защото не могатъ да ги издържатъ въ училището.

Единъ социалистически градски съветъ, като нареди градскитѣ училища, както го изисква днесъ науката, ще направи така, щото бѣднитѣ дѣца да могатъ да довършватъ не само първоначалното учение, но и да получатъ

едно по-добро образование. Той безъ друго ще направи учението задължително до четирнайсетъ годишната възраст на дѣцата. Но за да не си остане то само написано, ще помага на бѣднитѣ дѣца, за да могатъ да слѣдватъ учението поне до 14 годишна възраст. За това единъ градски социалистически съветъ ще отвори при училищата на разлоски на общината училищни трапези, които ще даватъ на бѣднитѣ дѣца обѣдъ и вечеря безъ пари; ще имъ дава лѣтѣ и зимѣ дрѣхы и обуца; ще имъ дава книги и други нѣща потребни за учение безплатно; на най-способнитѣ ще имъ помага да получатъ още по-пълно образование.

Но за да могатъ дѣцата да слѣдватъ учението си въ училището добръ, зависи отъ възпитанието и отъ развитието, което получаватъ до влизанieto имъ въ училището. Най-голѣмата частъ отъ нашитѣ дѣца не получаватъ никакво възпитание и никакво развитие преди да влѣзнатъ въ училището. А това много пречи на успѣхитѣ имъ въ учението. Както знаемъ, дѣцата получаватъ най-първото си, най-основното си възпитание и развитие въ къщи и на улицата. А какво е това възпитание и развитие въ къщи и на улицата, тѣй също знаемъ много добръ. То е и твърдѣ лошо и твърдѣ тѣсно или по-добръ да го кажемъ, никакво. И нѣма да бѣде то таквось, каквото трѣбва, додѣто не стане обществено дѣло или дѣло на общината.

Прочее, тѣзи истина сега сѣ повече се признава на всѣкъдѣ. Признаватъ и у насъ, че възпитанието на дѣцата трѣбва да бѣде обществено. Това се вижда отъ туй, че у насъ отварятъ бабавачници за малкитѣ дѣца. Бабавачницитѣ сѣ именно заведения за общо възпитание на дѣцата. По бабавачницитѣ у насъ сѣ най-злѣ уредени.

Единъ градски социалистически съветъ ще отвори по нѣколко бабавачници и ще ги нареди така, щото дѣцата наистина да се възпитаятъ и приготвятъ за по-нататъшното имъ учение.

Но единъ градски социалистически съветъ нѣма да се грижи само за образованието на дѣцата, а тѣй също ще има една отъ първитѣ си длъжности да помогне и на възрастнитѣ, на родителитѣ имъ. За това той ще отпусне отъ касата на общината за отваряние на работнически читалища

и библиотеки, гдѣто всѣки може безплатно да чете и да се развива.

Такава и множество други мѣрки за образуванieto на бѣднитѣ дѣца ще предприеме единъ социалистически градски съветъ.

Д. Благоевъ.

Общественний въпросъ.

КАКВО МИСЛИ РАБОТНИКА

Ставамъ рано.
Сия лошо.
Работи деня и нощи.
Нѣмамъ нищо.

Дѣцата ми рѣстатъ въ оскѣдностъ.
Тѣ сѣ лошо облѣчени.
Ходятъ боси.

Азъ произвеждамъ богатствата.

Азъ правя машинитѣ и желѣзницитѣ.

Азъ събирамъ житото,

а ямъ черъ хлѣбъ.

Азъ обработвамъ лозята,

а пия най-лошо вино.

Азъ градя къщитѣ, а

живя въ кочини.

Защо ний работницитѣ

нѣмаме нищо?

Защото богатитѣ правятъ законитѣ.

Какво трѣбва да направимъ

за да измѣнимъ тона?

Гласувайте за кандидатитѣ

на българската социално-демократическа партия.

КАКВО МИСЛИ БОГАТАМА

Ставамъ късно.

Сия добръ.

Не върша нищо.

Имамъ повече, отколкото ми трѣбва.

Монитѣ пѣкъ плуватъ въ доволство.

А монитѣ добръ скончени.

Монитѣ сѣ кола.

А азъ ги владея.

По азъ се ползувамъ отъ тѣхъ.

Азъ ямъ бѣлъ и хубавъ хлѣбъ.

Азъ пѣкъ пия само най-добро вино.

Азъ се разполагамъ въ

еднѣ много добръ палати.

Защо ний богатитѣ

владѣемъ всичко?

Защото нашитѣ правятъ законитѣ.

Какво трѣбва да направимъ

за да си остане всичко така?

Гласувайте за кандидатитѣ

на народно-либералната партия и оппозицията.

ОТВОРЕНО ПИСМО

На 21 т. м. въ тукашния Окрѣженъ Съдъ се разглежда дѣлото на нашия другаръ и редакторъ на в. „Работникъ“ Никола Хр. Габровски, обвиненъ въ кѣтвѣта нанесена чрезъ печата върху тукашния адвокатъ Иванъ Халачевъ. Дѣлото се състои въ това: въ брой 40 и 41-ий въ в. „Работникъ“ има помѣстена една статия подъ заглавие: „Репортъ за дѣятелността на Търновската Соц.-демократическа дружина за изборитѣ на 18 Юлий“.

Споредъ Закона за Печата, ако автора на писаното е неизвѣстенъ, отговаря редактора, ако пъкъ редактора окаже кой е автора на писаното, тогава се тегли той като обвиненъ да отговаря предъ Съда.

По разглежданieto на настоящето дѣло, азъ лично зайнихъ на Съда, че авторъ на предметната статия съмъ азъ сѣлсий Димитръ Димитровъ, който съмъ билъ отъ поменатата тѣлна въ врѣме на изборитѣ и азъ съмъ видѣлъ всичкитѣ произволи и азъ писахъ за това въ в. „Работникъ“. И въпреки

това, Съдътъ, незнамъ подъ какви съображения, не взе подъ внимание моето лично зайвление и самопризнание и престожи къмъ смѣтността на дѣлото. Разгледа го и на никакво законно основание произнесе своята несправедлива присѣда, съ която се осѣжда другарѣтъ ни Н. Хр. Габровски, на 9 мѣсеченъ затворъ и 750 лева глоба. Като се казва въ присѣдата, че понеже редактора не билъ оказалъ кой е автора, то на основание „Закона за печата“, се осѣжда той, сирѣчь редактора. Това не е истина. Азъ съмъ автора на тая статия и това азъ смѣло го заявихъ предъ съдѣтъ.

Въ съдѣтъ, при разглежданieto на дѣлото, г. Халачевъ си позволи да направи върху адреса ми такива епитети, които не е въ състояние даже значението имъ да обясни, между които има и такива, които перото на единъ съзнателенъ човѣкъ не може писа.

Да преведемъ нѣкои отъ тѣхъ.

Г. Халачевъ казва: че „единъ сапожникъ не може да пише подобни статии и въобще подобни лѣща“, че „той, (Д. Димитровъ) е неграмотенъ, не е свършилъ никакво учебно заведение, слѣдователно отъ такѣвъ човѣкъ какво искате да може да напише, че той билъ кундураджии при еди-кого-си, че той ходѣлъ съ джумбюля на пазаръ, че билъ фдѣлъ отъ общия казанъ и т. н., че той върти търкалото за една хлѣбъ и че слѣдователно нищо не разбиралъ“ и др. т.

Ще задамъ на г. Халачева тоя въпросъ: какво разбира той подъ думата, че единъ сапожникъ не може да пише подобни работи? Какъ разбира г. Халачевъ тия работи? Нима за да може единъ човѣкъ да пише трѣбва непременно да е свършилъ гимназия? Нима истинската наука се получава отъ гимназията? Другадѣ да ли нѣма освѣтъ въ гимназията? Самия Халачевъ какво учебно заведение е свършилъ и гдѣ? Тука ли негдѣ въ България или нѣкъдѣ въ Франция или Англия—които надали знае на кѣдѣ се намиратъ даже—Ний знаемъ, че той не е отъ баронска фамилия и, неговото происхождение е селско, че той нѣма нито гимназиално нито университетско образование. Сегашнитѣ партизански обстоятелства, епохата на келеметата го направиха голѣмецъ. Захария Стояновъ, който по образованието си стои двѣ педи по-високо отъ г. Халачева, гдѣ е свършилъ той наукитѣ и него не обстоя-

Единъ фондъ за помагане въ извѣстни случаи е предвиденъ. При таквось спомогане отъ страна на правителството никакъ не е чудно, че въ послѣднитѣ нѣколко години числото на фабрикитѣ въ Габрово се увеличи отъ 3 на 6, въ Сливенъ отъ 12 на 16, въ Тръвна се отвори само 3, тъквичи и предилии, въ Казанлъкъ една и въ Карлово една. Въ 1892 г. въ цѣла България имаше 105 тютюневи фабрики съ нѣколко хиляди работници. И при това цѣлгуще време на индустрията, работницитѣ сѣ длъжни да работятъ 12, 14, 16 и даже 20 часа на день и за една плата отъ 20 до 50 стотаники на день за дѣцата, 50 до 60 стот. за женитѣ и отъ единъ до 2 лева на день за мъжетѣ. Отсѣтствието на какво да е работническо законодателство прави възмъжно, щото фабрикантитѣ да се явяватъ въ фабрикитѣ като пълни власти. Въ Габрово и въ Сливенъ имало случаи щото фабрикантитѣ да биятъ работницитѣ! Християнскитѣ условия сѣ извъредно лоши. И при нещастни случаи никой се не грижи за осакатенитѣ и пострадалиитѣ. Вечнко това накара работницитѣ да взематъ участие въ политическата борба. Правителството отъ своя страна не прави нищо за подобрѣние положението на работницитѣ, макаръ земеделческо промишленни конгресъ, свиканъ отъ него въ Пловдивъ миналата година, предложи подъ влиянието на растащата социалистическа пропаганда, щото правителството да урецулара отношенията между трудѣтъ и капитала.

Не е тѣй лесно да се опише положението на земеделѣнието на нашия народъ. При горѣпомянатитѣ условия земята бѣше сравнително по равномерно разпредѣлена. Но вече съ освобождението на България се явява силно стрѣмление къмъ съсредоточение на земята въ малко число рѣдѣ. Изсѣлванието на турцитѣ успи тоя процесъ на събиранieto земята въ нѣколко рѣдѣ. Най-силенъ е този процесъ въ сѣверна България. Споредъ рапорта, издаденъ отъ министерството на финанситѣ въ 1888 г. въ цѣла България сѣществуваша 174 голѣми чифлика, всѣкой отъ които сѣ до толкова голѣми, че притѣжаватъ земята на 50 земеделчески семейства [едно селско домакинство има около 15—25 хектара земя*]. Не трѣбва да забравиме, че въ първитѣ години отъ нашия политически животъ различнитѣ министри се занимаваха съ раздѣленieto на земитѣ на голѣмитѣ чифлици, които оставиха турскитѣ пани, особено въ западна България при министерството на Каравелова. И изобщо първитѣ министри бѣха министри на селенитѣ и дребнитѣ собственици.

Колкото до заплатата на земеделческитѣ работницитѣ, тя е една отъ най-низкитѣ. Една плата отъ 200—300 лева годишно се смѣта у насъ за добра плата. Условията за живота сѣ най-тѣжки за нашитѣ земеделчески работници; нѣма пужда

* Отъ 1884 г. почнаха да се въвеждатъ у насъ различни земеделчески машини.

да се повтаря, че и тука нѣма никакво работническо законодателство.

Търговията по Черното море и Дуанва е тѣй сѣщо сконцентрирана въ нѣколко рѣдѣ. Търговията въ Бургаския Окрѣгъ сѣщо се намира въ рѣдѣтъ на 10 търговски къщи, търговията въ Русчукъ въ рѣдѣтъ на 11 търговски къщи и търговията. Въ Рахово въ рѣдѣтъ на двѣ търговски къщи и т. н.

Единъ отъ признацитѣ за развитието на капитализма въ една страна влизъ отъ положителнитѣ данни за фабрикитѣ, за числото на работницитѣ, за търговията и т. н. е и процентното отношение между числото на хората, които иматъ само работническата сила и цѣлото население. Споредъ французския писателъ Ламушъ (La Bulgarie dans son passé, présent et avenir — Миналото, настоящето и бъдащето на България) отъ 3,200,000 жители на България почти единъ и половина милионъ отъ тѣхъ живѣятъ, като продаватъ своята работническа сила. Споредъ официалната статистика смѣта се числото на работницитѣ въ фабрикитѣ, въ занаятчийскитѣ работилници пристанищата, въ търговскитѣ магазини, въ чифлицитѣ и т. н. 857,000.

Такразъ е на кжсо историята на економическото развитие и на днешното положение на България.

с.л.д.в.

телетвата ли го направила водител на чардафонитѣ, даже и председ. на Нар. Събрание? Ами г. Славков мръз на правосъдието гдѣ е свършил правитѣ науки, не въ аптеката си ли? Ами нашия господинъ Ст. Стамболовъ гдѣ е свършил, кой факултетъ или академия го направила да бѣде Министеръ на България? Едиссонъ—чува ли е той за него, знае ли поне що за човѣкъ е,—човѣкътъ, който направил превратъ въ тая наука, която се казва електричество чрезъ и въ която той направил таковъ именно превратъ, че онова, което преди 50—60 години го смѣтаха утопия, днесъ е цѣла истина; човѣкътъ, който станал гений на науката въ XIX вѣкъ, какво учебно заведѣние е свършил? Никакво. Той всичкото си пълно образование и развитие е получилъ въ живота, отъ прочитанieto на книги. Съ това искаме да докаже на г. Халачева това, че той много дълбоко се заблуждава, ако вѣрва, че само отъ гимназията и факултета може да получи човѣкъ образование. Не, ни най-малко. Августъ Бебелъ (западнячии-столаръ въ Германия) който е свършил само едно селско училище—което както е известно на всѣкого, какво образование получава човѣкъ въ едно селско училище и то до 14 години възраст—гдѣ получи той това свое образование? Не въ столарницата ли и въ затвора, които бѣха за него единственитѣ факултети. А неговитѣ противници—Рихтеръ, Вирховъ, Бисмаркъ и др. все професори почти, които в. „Свобода“ цитира като авторитети—паднаха и падатъ предъ него тъй, както свѣтлината на хѣсецътъ и звѣздытъ предъ слънчевата. И не постоянно ли не губятъ предъ него всичкия си талантъ, както обыкновенната свѣщъ предъ електрическата лампа! Отъ перото на когото сж излѣзли толкова много знаменити съчинения, отъ които г. Халачевъ нищо не разбира.

И какво разбира той подъ думитѣ „не е свършилъ“? Да ли само когато знае човѣкъ съдебнитѣ закони е най-ученъ? Но човѣкъ може да знае всички закони въ свѣта, и пакъ да бѣде голъ невѣжа, необразованъ човѣкъ, какъвто сте вий г. Халачевъ, макаръ че знаете само българскитѣ закони. Ни най-малко. Ний работницитѣ-социалисти подъ думата образованъ човѣкъ разбираме оногова, който знае да си обяснява явленията въ природата и обществото, който знае условията въ които живѣе какви сж и отъ що произлизатъ, който знае законитѣ на историческото и економическо развитие на човѣчеството и който живѣе не лично за себе си да се обогатява като граби другитѣ, но който употребява своето образование за доброто на обществото. Разбира ли г-нъ Халачевъ отъ такова образование?

Итаме г-на Халачева: какъ вадитаква заключения, че за да бѣде човѣкъ развитъ, непременно трѣбва да бѣде отъ *происхождение* и да е свършилъ поне *гимназия*! Ами той отъ какво *происхождение* е и гдѣ е свършилъ?

Като говори така г. Халачевъ, мисли или на умъ пословицата, че „който плуе на горѣ, пада на брадата му“. Отъ това излиза, че той, намѣсто да обори другитѣ, самъ себе си обрива съ своитѣ заблудени възражения.

А колкото че азъ, Д. Димитровъ съмъ гундураджия, какво има отъ това? Нима трѣбва да смѣтаме, че който е западнячии, той нѣма никакво право на съществуване даже! Нима той е лишени отъ природната благодатъ, нима природата гледа на *происхождение*то? Много се лъжите и тамъ бай Халачевъ. Да смди човѣкъ противоестественно за нѣщата, значи, да нѣма понятие отъ *науката*. Значи още и да покаже своятъ умственъ багажъ.

Днесъ науката е свѣтило за насъ работницитѣ, а не за васъ богатшитѣ, които се поклапате само на парата. Вашиятъ хора сами писаха въ в. „Свобода“, че знанието е слабостъ, а учението е тъмнина“.

Ний работницитѣ обичаме науката, защото тя ни открива причинитѣ на нашето робство и сиромашия, защото науката ни показва какъ да се освободимъ отъ експлоатацията и угнетението на всички подобни на васъ голѣмци. Вий знаете това и затова не ни пушате безъ пари да се учимъ въ училищата, а ни карате само да работимъ за васъ. Но ний ще се освободимъ. Социализмътъ е нашия освободителъ.

Друго:

Човѣкъ, който самъ е собственикъ си трудъ си вадил прехрамата го счита г. Халачевъ за *унижение* и *позоръ*. Добръ, но ако не е трудѣтъ, какъ би живѣлъ свѣтътъ?

И тукъ г. Халачевъ, като се опитва съ тия си възражения да позори една личностъ позори себе си. Но ето тукъ именно испъква классовата разлика между два противоположни по интересъ лагера. Ето факта предъ очитѣ ни: самитѣ негови думи, които ясно показватъ, какъ гледа буржуазията на насъ работницитѣ. Ний, споредъ него, сме нищожни същества, отрицателни както отъ обществото, така и отъ природата. Но кой създава днесъ всички богатства, кой згради фабриката на г-нъ Халачева, кой прави бирата му? Отъ кой гърбъ той е взелъ тия богатства?

Ний знаемъ, че природата не е създавала едни да бѣдатъ подчинени на други и, че това е така, всѣкой може да се убѣди, когато попрочете малко. Тоя въпросъ отдавна е вече рѣшенъ отъ гениитѣ на науката. Намъ остава едно, да прочетемъ и се убѣримъ, а не да лъжествуваме та да твърдимъ, че свѣтлината на свѣцъта е по-велика отъ она на слънцето.

Г. Халачевъ каза още и това предъ Сѣда, че азъ съмъ билъ *федѣл* отъ *обичия казанъ* въртълъ съмъ *търкалото* и пр. Какво иска да каже съ това? Съ тия си думи не показва ли сволта умствена босота. Друго не може и да се разбере. Ний живѣемъ и се хранимъ съ увеличени си трудъ, ами вий г. Халачевъ какъ сте натрупали тия богатства? Отъ кой казанъ сте ги взели, ако не отъ нашия?

Само тогава мога да го разбера, когато той излѣзе да пише—на литературното поле—може да го разбератъ и други, които прочетатъ писаното отъ него по подкрѣпено съ подписа му. Нека г. Халачевъ се не бои и излѣзе на борба, тогава ще видимъ ний и други дали сапожницитѣ, въобще занаятчиитѣ не сж способни да пишатъ и да ли наистина могатъ да пишатъ тѣзи, които сж отъ *происхождение* и които сж *свирни* поне *гимназия*?

Днесъ, нѣ *происхождение*то създава велики хора, а напротивъ, жисота, развитието. Днесъ носителитѣ на истинската наука сж не богатитѣ, а бѣднитѣ работници. И това може всѣкой да си го обясни, когато се заинтересува да изучи економическото и историческо развитие на човѣчеството. Безъ труда на работницитѣ никаква наука, никакви изкуства, не биха могли да се развиватъ.

На свършване съмъ длъженъ да обика на публиката, че присѣдната, която произнесе Сѣда за нашия другаръ Никола Хр. Габровски е несправедлива, защото азъ съмъ писалъ статията, въ която Халачевъ се нарича организаторъ на тѣщата въ време на изборитѣ. Това може да се обясни и съ това, че той, (Габровски) не бѣше тогава тука; 2-ро, че самия азъ се лвихъ предъ

Сѣда и исповѣдахъ самъ устно и лично че съмъ азъ автора и 3-то, че оринвалната статия носи и самия ми подписъ.

Протестирамъ за несправедливостта на това дѣло!

Д. Димитровъ
(словослагателъ)

МАЛЕА КОРРЕСПОНДЕНЦИЯ.

Стара-загора. 5 лева абонаментъ получени.
Вѣдчикъ Н. Г. получен.
София. Елена. Молятъ явете точния си адресъ
Желаемъ да ни пишете.
Силистра. Т. Т. Молятъ пратете абонамента
сѣдѣ което незабавно ще ви се испрати поръчката.

АГИТАЦИОНЕНЪ ФОНДЪ

Изъ Г. Орѣховица отъ А. 50 ст.
„ Търново отъ У. 2 л.
„ „ „ „ Г.—омъ 10
Всичко: 2 л. 60 ст.

Работнически Клубъ въ Търново

Въ педѣля на 15 Августъ въ тукашния Работнически Клубъ държа скаска другарьтъ ни Н. Габровски за „сдружаванията на работницитѣ по занаятъ (синдикатитѣ)“. Определено бѣше да се говори за Цюрихскій Международенъ Работнически Конгресъ, за разискванията и рѣшенията му, но понеже не бѣше обичайно чрезъ покана за тая скаска, както това обыкновенно става, то говорението по този въпросъ се остави за идущата педѣля, при присѣдствението на всички работници, тъй като това събитие представлява голѣма важностъ и интересностъ за нашитѣ работници.

Ний тукъ ще предадемъ накратко съдържанието на скаската на нашия другаръ, който разглежда единъ така сжко много важенъ въпросъ. Въпросътъ за синдикалитѣ организациии на работницитѣ е билъ разискванъ на Конгреситѣ въ Цюрихъ отъ съвѣстителни гледи точки и се е приело рѣшение, чрезъ което се препоръчва на социалистическитѣ партии въ разнитѣ страни организациитѣ на работницитѣ въ синдикати.

„Миналата педѣля, започна скаска, тукъ се е говорило за работническото движение и разнитѣ форми, които то е приемало съ течение на времето, т. е. съ какви сръдства сж си служили работницитѣ въ разнитѣ времена въ борбата си за по-добъръ животъ. Вий видѣхте, че въ Европа работницитѣ още отъ преди 20—30, а нѣкъдѣ още отъ преди 50—60 години сж започнали да водятъ борба съ господаритѣ си за да запазятъ интереситѣ си и да подобрятъ положението си. . . .

Но какъ тѣ могатъ да запазятъ своитѣ интереси? Дали по отдѣлно всѣкой за себе си като измѣсти своитѣ другари, като продава рѣцѣтъ си за по-малка заплата на господаря, капиталиста или пъкъ като му обещаватъ да му работи по-дълго време, отколкото неговитѣ работници, само и само да го наеме? Но въ такъвъ случай кой печели—работницитѣ ли или господаритѣ? Каква полза за работницитѣ отъ туй, че тѣ не работятъ повече време и за по-малка заплата? Очевидно е, че всичката полза отъ това отива за господаритѣ, които по всѣкакъвъ начинъ се стараятъ да увеличаватъ работния денъ и да намаляватъ работната заплата, само и само да извлекатъ по-голъма частъ незаплатенъ работнически трудъ и да увеличатъ печалбитѣ си. . . . Въ името на тона тѣ забравятъ всички различия помежду си, захвърлятъ всички праждеобности и се съединяватъ въ дружества или синдикати. Въ Европа навсѣгдѣ господаритѣ отдавна сж разбрали, че тѣ колкото и да сж враждебни помежду си, колкото и да се различаватъ, но тѣхнитѣ интереси сж еднакви, всички еднакво сж заинтересовани да грабятъ и експлоатиратъ работницитѣ да увеличаватъ принадлежната стойностъ. Тамъ тѣ отдавна сж разбрали това и сж се сдружили въ голѣми акционерни дружества. Сѣщото е и у насъ. И у насъ господаритѣ разбиратъ своитѣ общи интереси и се сдружаватъ. Такива сж разнитѣ акционерни компании, търговски и лхварски дружества и др. т. . . . Господаритѣ си подаватъ ръка въ името на своитѣ интереси. Тѣ разбиратъ своитѣ интереси и се сдружаватъ за да ги зацѣпаватъ.

Какво трѣбва да правятъ работницитѣ? Трѣбва ли по отдѣлно тѣ да се борятъ противъ съединенитѣ сили на господаритѣ? Не. Въ Европа работницитѣ отдавна разбраха, че до като тѣ сж разпокъсани, до като всѣки по отдѣлно се бори да запази своитѣ интереси, тѣ сж безсилни да си помогнатъ, не сж въ състояние

да вадятъ и зацѣпаватъ интереситѣ. Дългогодишния опитъ, нуждата, гласъ на народа да признаятъ истината, съединието прави силата“ и тѣ се съединяватъ. Тамъ днесъ всички работници сж сдружени въ дружества по занаятъ, които имаватъ по хиляди членове. Нѣма работници, който да не принадлежи къмъ пѣкое дружество. Работницитѣ отъ единъ занаятъ въ единъ градъ, напр. пиваритѣ, сж единени въ единъ синдикатъ—пиваритѣ синдикатъ. Тѣ иматъ своя касса, която се набира отъ всѣкимѣсечнитѣ или всѣки недѣлнитѣ вносове, иматъ свое здание, което се събиратъ всѣка вечеръ разискватъ върху своето положение, развитието и спаданieto на пиваритѣ, иматъ, най-сетнѣ, свои празненства, които излизатъ на улицитѣ и манифестиратъ на чело съ своитѣ знамена и т. . . . Така сж съединени работницитѣ отъ всички занаяти въ единъ градъ. . . . Подготвя за работницитѣ отъ това имъ сдружаване сж грамадни. Преди всичко така съединени работницитѣ, унищожаватъ конкуренцията между тѣхъ, която е най-голямата бичъ за намаляване на пиваритѣ. Работницитѣ не се наематъ по отдѣлно да могатъ да намаляватъ заплатитѣ. Всѣка вечеръ въ своитѣ събрания тѣ предѣлятъ по между си колко часа и каква цѣна ще работятъ на другия денъ и представяватъ това си рѣшение на господаритѣ, които сж принудени да съгласятъ, понеже не могатъ да си нахирятъ други работници. Освѣтъ това, работницитѣ на дружествата, които се набиратъ отъ членскитѣ вносове, служатъ за помощъ въ случай на болѣсть, осакатяване, безработица и т. п. Живота на работницитѣ сравнително е по-обезпеченъ. Но е всичко това. Работническитѣ дружества отъ единъ занаятъ отъ всички градове на една страна се съединяватъ и образуватъ единъ националенъ работнически съюзъ. Така се унищожаватъ конкуренцията между работницитѣ въ цѣла една страна. На послѣ, работницитѣ отъ единъ занаятъ отъ всички страни, отъ цѣлия свѣтъ, съединяватъ и образуватъ единъ международенъ работнически съюзъ, какъвто съюзитѣ на рудничаритѣ работници и цѣлия свѣтъ. Тѣзи съюзи, тѣзи общи работнически организации съ своята мощностъ и величественостъ пакарятъ да потрепери буржуазията. . . . Освѣтъ то улесняватъ борбата на работницитѣ приближаватъ крайната и цѣль, тѣ улесняватъ социализацията на производството. Тѣ сж готова форма на бъдещо общество. Потрѣбното е само да имъ дадатъ машинитѣ и фабричитѣ за да работятъ.

Тука говорения показва, че не до се спира задачата на тия дружества. И отбѣзва какъ тѣ започватъ да водятъ борба съ господаритѣ си, чрезъ стачки, демонстрации и др. т. и какъ приетата форма на сръдство за временно намаляване на експлоатацията.

„Но не само тѣзи трѣбва да бѣде тѣ на работническитѣ организации, а дължи той. Цѣльта на работническото сдружаване не е само всѣкидневно си помагатъ. Работницитѣ трѣбва да борятъ за съвършенното премахване експлоатацията, на живѣенето на чуждъ гърбъ. Това отдавна и все повече и повече го разбиратъ работницитѣ. . . . Тръ Юнионитѣ, огромни съюзи на работницитѣ въ Англия, които до скоро отригаше толкова време да се учатъ. . . . и сж Грютиланския съюзъ въ Швейцария. За тѣзи цѣль работницитѣ въ пиваритѣ страни се присъединяватъ къмъ социалистическитѣ партии и подъ знамето на социализма се борятъ за премахването на днешнитѣ експлоататорски отношения основани върху живѣенето на чуждъ гърбъ. . . .

На свършване другаръ Габровски показва какъ могатъ у насъ да се съставятъ тѣ синдикати. Споредъ него въ страната малки градове, какъвто е нашата, работницитѣ не сж тъй много, синдикатитѣ на работницитѣ не може да се образува по такъвъ начинъ, както голѣмитѣ сж много работници. У насъ работницитѣ клубове могатъ да послужатъ за тая цѣль, работницитѣ могатъ да се по-сѣдватъ и синдикиратъ, както и вече става. . . .

(Сѣда)

По причина на многото натрупанъ материалъ за този №, печатанieto писмата отъ Цюрихъ се отлага за слѣдующитѣ № №.

Търново, Кооперативна печатница „Работнически“